

Spis treści

Środkowoeuropejczyk ciągle obecny, czyli krótkie dzieje jego skomplikowanych losów	11
1. Kim jestem – pytanie o tożsamość w sercu Europy	11
2. Próba definicji niedefiniowalnego, czyli krótka historia Europy Środkowej z perspektywy polskiej i czeskiej	15
2.1. Jak z mitu wielokulturowości narodziły się państwa, czyli imperialna i narodowa Europa Środkowa	18
2.2. Europa Środkowa wkracza na scenę znaczących aktorów	25
2.3. Czy Europa Środkowa może rozczarować samą siebie? Tożsamość negatywna	32
3. Cele i struktura, czyli Europy Środkowej spotkania w tekstach	37

Inna Europa – wykorzeniona Europa?

Od rodzinnej do Środkowej Europy – dialog z Czesławem Miłoszem	43
1. Związek esencji z egzystencją, czyli co się kryje za rodzinną Europą	43
2. Wierność zakorzenieniu. Europa przecięta na dwie części	47
2.1. Mit Atlantydy, czyli zachodni punkt orientacyjny	51
2.2. Kompleks Kasandry, czyli wschodni punkt orientacyjny	55
3. Tożsamość podminowana – zmiana akcentów	60
3.1. Poczucie rzeczywistości i poczucie ewentualności, czyli o próbach odzyskiwania środkowoeuropejskiej formy	65

Agon, los, a może fatum?

Milana Kundera zmagania z Europą Środkową	69
1. <i>Księga śmiechu i zapomnienia</i> , czyli dzieje odczarowania	69

2. Europa Środkowa – los czy fatum?	78
2.1. Chichot historii, czyli człowiek we mgle	84
3. Teoria kozła ofiarnego. Europa Środkowa jako laboratorium zmierzchu	87
3.1. A co, jeśli powieść umrze? Umrze też Europa Środkowa	92
4. Appendix do kondycji Środkowoeuropejczyka, czyli niebezpieczeństwa anachronizmu	95

Małe centra świata i ich pogranicza.

O odzyskiwaniu Europy Środkowej w twórczości Krzysztofa

Czyżewskiego	99
1. Etos Środkowoeuropejczyka, czyli życie według wartości	99
2. Nowy paradygmat Europy Środkowej – kartografia a kultura głęboka	103
2.1. Zadomowienie (w) prowincji. Orientacja solidarnościowa	107
3. Środkowoeuropejskie pogranicze – wstępne rozpoznanie	113
3.1. Kresowa translacja mapy – rekapitulacja	118
4. Człowiek pogranicza i sztuka budowania mostów	128
4.1. Coda – a co, jeśli...	133

Środkowoeuropejska odyseja Jáchyma Topola i Andrzeja

Stasiuka, czyli tożsamość zanegowana	135
1. Środek jest gdzie indziej, czyli koniec Wieku Imitacji	135
2. Antypolityka „nienormalności”. Wybuch Czasu w prozie Jáchyma Topola	140
2.1. Nowy Czas, czyli fiasko narracji nieuchronności we <i>Wrażliwym człowieku</i> Jáchyma Topola	147
2.2. Potop od Wschodu i Zachodu, czyli zagrożone ziemie czeskie. Traktat o Złu w Nowym Czasie	151
2.3. Mechanizmy konsolidacji. Emigranci w Europie Środkowej	155
3. Powrót Starego Czasu, czyli narracja wieczności. Zstąpienie do piekieł na skrwawionych ziemiach	160
3.1. Nie-samowite wezwanie do rewolucji (wartości)	165
4. „Nie każdemu dane było żyć w dwóch światach” – gra ze światłocieniem w twórczości Andrzeja Stasiuka	169
4.1. „Lecz żaden zegar nie zmierzył tej chwili”, czyli <i>Opowieści galicyjskie</i> w obliczu nieuchronnego. Problematyka „złej zmiany” ..	172
4.2. Przemawiamy z przeszłości swojego życia – ocalające powroty w <i>Przewozie</i>	182

Słowa „prawdziwe”.

Radki Denemarkovej zmagania z centralnością	189
1. Podejrzliwość wobec słów – wstęp do trylogii środkowoeuropejskiej	189
1.1. Akt I: Europa Środkowa – dramatyczne nieporozumienie w <i>A ja porad kdo to tluče</i>	195
1.2. Akt II: Słowa nie znaczą nic – zmagania z tożsamością w <i>Pieniędżach od Hitlera</i>	202
1.3. Akt III: „Spaloną ręką pisać po ogniu” – Koboldowie Europy Środkowej	211
2. Epilog – Europa Środkowa jest wszędzie, czyli doktryna środka w <i>Godzinach z ołowiu</i>	217
2.1. Fikcja to tylko przepiękne odroczenie poznania	223

Eks-centriczna opowieść o Europie Środkowej,

czyli Olgi Tokarczuk wariacje o centralności	225
1. Poza horyzont znaczeń	225
2. Nieznośna dziwność świata, czyli gdzie bije serce Europy	228
3. Środki świata, pogranicza i „śródświaty” w <i>Prawieku i innych czasach oraz Domu dziennym, domu nocnym</i>	233
4. <i>Księgi Jakubowe</i> – droga ku oświeceniu w Europie Środkowej i Wschodniej	242
4.1. Ognostyczna wizja porozumienia	250

Środkowoeuropejczyk w poszukiwaniu nadziei	255
Od Autorki	265
Bibliografia	267
Indeks nazwisk	283